

KUJDES! MOS DËMTO BARKODIN

BARKODI

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS
AGJENCIA QENDRORE E VLERËSIMIT TË ARRITJEVE TË NXËNËSVE

PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2008

SESIONI I

(I DETYRUAR)

VARIANTI B

E hënë, 9 qershor 2008

Ora 10.00

Lënda: Letërsi

Shkolla e mesme e gjuhëve të huaja

Udhëzime për nxënësin

Testi është i ndarë në dy pjesë: në prozë dhe në poezi.

Testi në total ka **25 pyetje**.

Në të dy pjesët ka kërkesa me **zgjedhje** dhe me **zhvillim**. Në kërkesat me zgjedhje rretho **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për kërkesat me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e kërkesave të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën kërkesë janë dhënë përbri saj.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	10a	10b	11
Pikët													
Kërkesa	12	13a	13b	13c	13d	14	15	16	17	18	19	20	21
Pikët													
Kërkesa	22a	22b	23	24a	24b	25							
Pikët													

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1.....Anëtar

2.....Anëtar

PJESA I**Ismail Kadare****Kush e solli Doruntinë**

(Fragment)

Duke ecur me kujdes për të mos bërë zhurmë, Stresi iu afrua krevatit ku ishte shtrirë plaka. Koka e saj ishte mbështjellë me një kapuç të bardhë.

-Zonjë,- i foli me zë të ulët,- Zonja Mëmë,- (kështu e thërrisnin zakonisht qysh nga vdekja e djemve).- Jam Stresi, më njihni?

Ajo hapi sytë. Ata dukeshin të ftohtë nga tmerri e nga zia. Një copë herë ai e duroi vështrimin e saj, pastaj, duke afuar kokën edhe më te nënkrejsa e bardhë, pëshpëriti:

-Si jeni, Zonja Mëmë?

Shenja që bëri ajo me sy ishte e pakuptueshme.

-Doruntina ka ardhur mbrëmë?- pyeti Stresi.

E shtrira bëri “po” me sy. Pastaj sytë e saj vazhduan ta vështronin drejt Stresin, sikur kërkonin diçka prej tij. Stresi qëndroi ca çaste në mëdyshje.

-Po si ndodhi?- pyeti ai fare ultazi.- Kush e solli?

Plaka mbuloi sytë me një rën dorë dhe nga një lëvizje e kokës u kuptua se humbi ndjenjat. Stresi i kapi dorën dhe me vështirësi i gjeti pulsën. Ai punonte.

-Thirrë një rën nga gratë,- i tha Stresi me zë fare të ulët ndihmësit. Tjetri doli dhe u kthye pas pak bashkë me një grua. Stresi e la dorën e plakës dhe me po ata hapa të kujdesshëm iu afrua krevatit ku ishte shtrirë Doruntina. Tani i dalloj flokët e saj të verdhë mbi nënkrejsë. Në zemër ndjeu një sëmbim, por ai rrinte disi mënjane, i papërzier me ngjarjen që posa kishte ndodhur. Ishte një sëmbim i vjetër, që kishte lidhje me dasmën e saj, tre vjet më parë, atëherë kur ai, Stresi, në çastin që ajo po largohej hipur mbi kalin e bardhë të nusërisë, midis karvanit të krushqve, kishte ndier një pikëllim të tillë në zemër, sa që gati kishte pyetur veten me zë: po ç’kam kështu? Ishin të gjithë disi të pikëlluar dhe jo vetëm nëna e vëllezërit, por krejt gjindja, sepse ajo ishte e para vajzë që martohej kaq larg, mirëpo pikëllimi i Stresit ishte i një natyre të veçantë. Dhe në ato çaste që ajo po ikte, ai befasi e kishte kuptuar se ajo ndjenjë e ëmbël, që e kishte pushtuar kohët e fundit për të, s’kishte qenë veçse dashuri. Por ajo kishte qenë një dashuri tjetër lloj, e holluar si mjegulla mbi një hapësirë të pamatë, e padëndësuar asnjëherë, e frenuar prej tij qetësisht. Ishte si vesa e mëngjesit, kishte rënë vetëm minutat e para të zgjimit dhe pastaj, në orët e tjera të ditës dhe të natës qe tërhequr përgjithmonë. Dhe i vetmi çast kur ajo mjegull kaltëroshë qe përpjekur të dendësohej e të krijonte një re, ishte çasti i ikjes së saj. Por ai kishte qenë çast i shkurtër, që ishte harruar shpejt.

Në këmbë para shtratit të saj, Stresi vështronte një copë herë fytyrën e Doruntinës. Ishte po aq e bukur si atëherë, në mos më tepër, me atë vijën e buzëve që ia bënte ato të rënda dhe të lehta njëkohësisht.

-Doruntinë,- i foli ai me zë fare të ulët,- ti ke mbërritur mbrëmë pas mesnate, apo jo?

Ajo bëri një “po” me sy. Stresi deshi ta shtynte edhe pak pyetjen që e mundonte, por ajo i doli vetvetiu:

-Po kush të solli?

Sytë e saj mbetën të palëvizshëm nën vështrimin e tij.

-Kush të solli, Doruntinë?- përsëriti ai.

Ajo nuk ia hiqte sytë, me atë boshësi të pashpresë në mes.

-Ti i the nënës se të solli yt vëlla, Kostandini, apo jo?

Ajo bëri prapë “po” me sy. Stresi u përpoq të gjente shenjat e çmendurisë në sytë e saj, por ata, si edhe më parë, ishin të zbrazur nga gjithçka.

-Po ti ndërkaq besoj se e ke marrë vesh që yt vëlla ka tre vjet që s'është më,- tha Stresi me po atë zë të shuar. Lotët, para se t'i shihte te ajo, i ndjeu brenda vetes. Ishin ca lotë tjetërllorj, gjysmë të dukshëm, gjysmë të prekshëm. Nën atë lotëri fytyra e saj u bë edhe më e largët. Ç'më gjeti kështu, dukej sikur thoshin tani sytë e saj. Pse s'më besoni...

Stresi ktheu kokën ngadalë nga ndihmësi i tij dhe nga gruaja tjetër që po rrinin pranë shtratit të zonjës plakë dhe u bëri me shenjë të dilnin. Ai u përkul prapë mbi gruan e re dhe i lëmoi dorën.

-Po si erdhe Doruntinë? Si e bëre gjithë këtë udhë të gjatë?

Sytë e saj, të zmadhuar jashtë mase, diçka përpiqej t'i mbushte.

Për pyetjet 1-6 rretho vetëm shkronjën që i përgjigjet alternativës së saktë.

1. Si shfaqet bota intime e Stresit në këtë fragment? 1 pikë
 - A) E ftohtë dhe e ashpër.
 - B) E qetë dhe e kujdesshme.
 - C) E bukur dhe e vërtetë.
 - D) E ngurtë dhe serioze.

2. Është neologjizëm i Kadaresë fjala: 1 pikë
 - A) gjindja.
 - B) kaltëroshe.
 - C) lotëri.
 - D) sëmbim.

3. Gjendja e rëndë e Doruntinës është shkaktuar nga: 1 pikë
 - A) kujtimet e së shkuarës.
 - B) lodhja nga rruga e gjatë.
 - C) përballja me një të vërtetë të frikshme.
 - D) takimi me banorët e fshatit.

4. Thelbi i këtij fragmenti jepet në fjalinë: 1 pikë
 - A) Në zemër ndjeu një sëmbim...
 - B) Kush të solli, Doruntinë?
 - C) Ti ke mbërritur mbrëmë pas mesnate.
 - D) Sytë e saj, të zmadhuar jashtë mase, diçka përpiqej t'i mbushte.

5. Në paragrafin e fundit Stresi e largon ndihmësin, sepse: 1 pikë
 - A) ky i fundit duhet të kryejë disa detyra të tjera.
 - B) Doruntina nuk do që të flasë në prani të të tjerëve.
 - C) nuk do që ndihmësi t'i shohë dobësinë që ndjen.
 - D) ka frikë se mos ndihmësi zbulon pjesë të hetimeve.

6. Kontrasti në këtë fragment krijohet midis:

1 pikë

- A) dëshirës së Doruntinës për të folur dhe pamundësisë fizike të saj.
 B) dy grave dhe ambientit ku ndodhen.
 C) gjendjes në të cilën ndodhet Doruntina dhe nëna e saj,
 D) atmosferës së nderë dhe ndjenjës së brishtë të Stresit.

7. Si është dhënë portreti i Doruntinës? Ç'raport krijon ai me atmosferën e përgjithshme?

2 pikë

8. Dashuria e Stresit është e një lloji të veçantë. Shpjego si ndikojnë figurat e stilistikës (të paktën dy) dhe detajet e përdorura në dhënien e kësaj veçantie.

4 pikë

9. Gjej në fragmentin e dhënë më sipër dy elemente që Kadareja i ka marrë nga **legjenda e lashtë** si dhe dy elemente që i ka **krijuar** ai vetë.

4 pikë

a) _____

b) _____

10. Shkruaj dy tipare të stilit të Kadaresë që spikasin në këtë fragment.

2 pikë

a) _____

b) _____

11. Gjatë gjithë këtij fragmenti autori thekson **sytë** e të dy grave. Çfarë komunikon secila përmes tyre?

2 pikë

12. Në fund të fragmentit Stresi përletet, por jo Doruntina. Pse u ndodh kjo?

2 pikë

PJESA II**Bajroni****Shtegtimet e Çajld Haroldit**
(Fragment)

O Shqipëri ku lindi Iskanderi
 Këngë e rinis', fanar i t'urtëvet!
 Dhe Iskanderi tjetër, që i dërrmoi
 Përherë armiq, me kordhn e tij kreshnike:
 Shqipëri, lejomë të kthej syt' e mi
 Mbi ty, o nënë e rreptë burrash t'egër!
 Kryqi po zbret, po ngrihen minaret,
 E zbehta hënëz ndrin nëpër lugina,
 Mbi pyje me selvi n'agor të çdo qyteti.

Agimi lind; me të po çohen brigjet
 e Shqipëris' së rreptë, shkëmb i Sulit,
 Dhe larg të Pindit çuka mjegull veshur;
 Të lara përrenjsh të bardhë si dëbora
 Me ngjyra mashkullore e kuqërreme,
 Dhe ndërsa retë nisin të shpërndahen,
 Spikasin tbanat e malësorëve;
 Këtu bredh ujku, shqipja sqepin mpreh,
 Zogj, bisha, njerëz t'egër zën' e duken,
 Stuhitë rrotull tundin motin që s'mbaron.

Të rreptë bijtë e Shqipes! Po vetitë
 nuk u mungojnë; veç t'i kishin më të arrira;
 armiku ua pa kurrizin ndonjëherë?
 Kush e duron si ata mundimn e luftës?
 Shkëmbinjtë e tyre s'janë më të patundur
 nga ata në çast rreziku e nevoje:
 Ç'armiq për vdekje, po sa miq besnikë!
 Kur besa a nderi i thërret të derdhin gjakun,
 Si trima turren ku t'i çojë i pari i tyre.

Për pyetjet 14 - 20 rretho vetëm shkronjën që i përgjigjet alternativës së saktë.

14. Heroi lirik në këtë fragment shfaqet:

1 pikë

- A) i lodhur nga bota e qytetëruar.
- B) i mahnitur nga njerëzit dhe pamjet që shikon.
- C) i mërzhitur nga shtegtimet e shumta.
- D) i shqetësuar për rreziqet që e presin.

15. Në këtë fragment shfaqen edhe elemente të: 1 pikë
- A) klasicizmit.
B) realizmit.
C) simbolizmit.
D) sentimentalizmit.
16. Vargu i parë i këtij fragmenti është ndërtuar mbi figurën e: 1 pikë
- A) apostrofës.
B) inversionit.
C) pasthirmës.
D) personifikimit.
17. Toni ka karakter lutës në vargun: 1 pikë
- A) E zbehta hënëz ndrin nëpër lugina,
B) Kush e duron si ata mundimn e luftës?
C) Si trima turren ku t'i çojë i pari i tyre,
D) Shqipëri, lejomë të kthej syt' e mi,
18. Poeti në këtë fragment: 1 pikë
- A) komenton raportet mes shqiptarëve.
B) shpjegon konfliktet mes shqiptarëve.
C) tregon sa e vështirë është jeta në Shqipëri.
D) tregon përshtypjen që i bëri Shqipëria.
19. Në vargun: “*Mbi ty, o nënë e rreptë burrash t'egër!*” epiteti *t'egër* nënkupton një vend: 1 pikë
- A) ku është e vështirë të bësh miq.
B) ku njerëzit janë mizorë.
C) ku qytetërimi nuk ka ndikuar shumë.
D) ku rreziku është gjithmonë i papritur.
20. Në vargun: “*O Shqipëri ku lindi Iskanderi*” poeti i referohet figurës së: 1 pikë
- A) Aleksandrit të Madh.
B) Ali Pashë Tepelenës.
C) Pirros së Epirit.
D) Skënderbeut.

21. Komento përmes tri figurave të stilistikës përfytyrimin që krijohet në vargjet:

4 pikë

*“Të lara përrenjsh të bardhë si dëbora
Me ngjyra mashkullore e kuqërreme,”*

22. Zbulo dy tipare të romantizmit që shfaqen në këtë fragment bashkë me ilustrimet përkatëse.

2 pikë

a) _____

b) _____

23. Cila është figura bazë e stilistikës mbi të cilën ngrihet vargu: “Ç’armiq për vdekje, po sa miq besnikë!”? Ç’ide kërkon të shprehë autori përmes saj?

2 pikë

24. Zbulo në fragment dy tipare të karakterit të shqiptarit.

2 pikë

a) _____

b) _____

25. Në ç’raport qëndron natyra me njerëzit? Ilustroje mendimin me dy shembuj nga fragmenti.

3 pikë
